

MIEJSCE INWESTYCJI W ROZWOJU KAPITAŁU LUDZKIEGO W BUDŻECIE WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Barbara Kusto

Wyższa Szkoła Handlowa im. B. Markowskiego w Kielcach

Abstrakt. Współcześnie kapitał ludzki staje się jednym z kluczowych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego. Państwo poprzez podejmowane działania i inwestycje w różnych dziedzinach gospodarki ma decydujący wpływ na poziom, rozwój i kształtowanie kapitału ludzkiego. Zasób i jakość tego kapitału można zwiększać głównie poprzez wzrost nakładów na dziedziny, które mają na niego wpływ. Celem opracowania jest ukazanie wydatków na inwestycje ukierunkowane na rozwój i kształtowanie kapitału ludzkiego pochodzących z budżetu województwa świętokrzyskiego w latach 2009–2011. W opracowaniu dokonano analizy wydatków w takich obszarach, jak: oświata i wychowanie, kultura fizyczna i sport oraz ochrona zdrowia. Stwierdzono, że udział wydatków związanych z kształtowaniem kapitału ludzkiego w budżecie województwa świętokrzyskiego jest niski i w analizowanym okresie systematycznie malał, co nie sprzyja rozwojowi kapitału ludzkiemu w tym regionie.

Słowa kluczowe: kapitał ludzki, rozwój, inwestycje w kapitał ludzki

WSTĘP

Duże tempo przemian politycznych, ekonomicznych i społeczno-gospodarczych powodują, że dotychczasowe źródła przewagi konkurencyjnej (ziemia, zasoby naturalne, kapitał) tracą na znaczeniu. Pojawiają się nowe czynniki decydujące o przewadze konkurencyjnej: wiedza, kapitał intelektualny, kapitał ludzki czy kapitał społeczny. Współcześnie czynniki te odgrywają kluczową rolę w stymulowaniu rozwoju zarówno w skali makro, jak i na poziomie poszczególnych jednostek.

Jednym z istotniejszych wśród tych czynników staje się kapitał ludzki, który wpływa niemal na wszystkie dziedziny życia społecznego i gospodarczego. Nic nie dzieje się bowiem bez udziału człowieka, wykorzystanie wszystkich zasobów zależy od czynnika ludzkiego. Wzrost zasobu tego kapitału zwiększa produktywność pozostałych czynników produkcji, wpływa na efektywność działalności gospodarczej, rozszerza możliwość absorpcji wynalazków. Elementy tworzące kapitał ludzki wykorzystuje się także jako mierniki poziomu rozwoju regionalnego kraju. Niski poziom tego kapitału lub jego niedoinwestowanie grożą luką cywilizacyjną, technologiczną, przyspieszają emigrację kapitału, są groźne dla rozwoju kraju oraz tempa wzrostu [Czajka 2011, s. 49]. Wpływ tego kapitału na rozwój społeczno-gospodarczy zależy głównie od jego jakości i tempa wzrostu. Przyczyniają się do tego inwestycje w jego rozwój, a w szczególności w badania naukowe, edukację i ochronę zdrowia.

Początki teorii kapitału ludzkiego sięgają lat 60. XX wieku, ale jej teoretycznych podstaw można doszukiwać się w pracach słynnych ekonomistów, począwszy od XVII wieku, takich jak: W. Petty, A. Smith, J.B. Say, J.S. Mill, D. Ricardo. Ekonomisci klasycy, chociaż nie mówili wprost o kapitale ludzkim, to doceniali wartość wiedzy i umiejętności posiadanych przez społeczeństwo jako ważnych czynników wpływających na wzrost bogactwa kraju, a nawet jego przewagi nad innymi państwami [Czajka 2011, s. 12]. Rola wiedzy i kwalifikacji akcentowana w pracach ekonomicznych nie była jednak w ówczesnym czasie ujęta w sformalizowaną teorię. Dopiero w latach 60. XX wieku G.S. Becker, J. Mincer i T.W. Schultz zaczęli określać umiejętności i kwalifikacje człowieka mianem kapitału ludzkiego. Przyczynili się oni także do sformułowania teorii kapitału ludzkiego, która w sposób znaczący zmieniła pogląd na człowieka. Zgodnie z nią, człowiek ze swoimi umiejętnościami, kwalifikacjami, motywacją oraz zdrowiem postrzegany jest zarówno jako główne źródło sukcesu firmy, jak i całej gospodarki [Makowski 2000, s. 11].

Według Schultza, fundament koncepcji kapitału ludzkiego stanowią umiejętności i wiedza pracowników, a podejmowane wysiłki związane z doszkalcaniem się, podnoszeniem kwalifikacji, ochroną zdrowia, migracjami pracowników na rynku pracy to inwestycje wzbogacające ten kapitał. Schultz pisał: „Jest oczywiste, że ludzie nagromadzają nabyte umiejętności i wiedzę, nie jest natomiast oczywiste, iż te umiejętności i wiedza są formą kapitału, że ten kapitał jest w znacznej mierze efektem rozmyślnych inwestycji i że rósł on w zachodnich społeczeństwach o wiele szybciej niż konwencjonalnie pojmowany kapitał, a wzrost ten może być traktowany jako jedna z najistotniejszych cech systemu ekonomicznego” [Schultz 1976, s. 24]. Z kolei Becker wprowadził do teorii kapitału ludzkiego pojęcie inwestowania w kapitał ludzki jako alokacji zasobów, która wpływa na przyszłe realne dochody. Becker pisał: „Ogół działań, które wpływają na przyszły pieniężny i fizyczny dochód przez powiększanie zasobów w ludziach, jest nazywany inwestycjami w człowieka” [Becker 1975].

W latach 80.–90. XX wieku badania nad rozwojem kapitału ludzkiego oraz jego wpływem na wzrost gospodarczy podejmowało coraz więcej badaczy, między innymi: F. Edding, F. Harbison, Ch. Meyers, F. Denison i inni. Badania te koncentrowały się głównie na zależnościach między wydatkami na edukację a wzrostem gospodarczym, wpływie wykształcenia społeczeństwa na wzrost PKB, wpływie poziomu edukacji na wzrost gospodarczy, roli inwestycji w człowieka w rozwój kraju czy zależnościach między kapitałem ludzkim a tempem rozwoju.

W literaturze przedmiotu nie ma jednoznacznego i precyzyjnego określenia pojęcia kapitał ludzki. Mamy raczej do czynienia z wieloznacznością wyjaśnień wynikającą ze stosowania odmiennych założeń badawczych poszczególnych osób zajmujących się tym zagadnieniem. Wieloznaczność pojęcia kapitał ludzki jest uzależniona także od szerokości prowadzonych rozważań – w skali makro, na poziomie organizacji czy w wymiarze indywidualnym. Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto definicję S.R. Domańskiego, który twierdzi, że kapitał ludzki to „zasób wiedzy, umiejętności, zdrowia, energii witalnej zawartej w społeczeństwie” [1993]. Zdaniem autora, kapitału tego nie można kupić tak, jak innych aktywów na rynku, ten kapitał trzeba w sobie wytworzyć przez inwestycje w człowieka, inwestycje w siebie. Wyróżniającą cechą kapitału ludzkiego jest fakt, że stanowi on część człowieka, „jest ludzki, ponieważ jest ucieleśniony w ludziach”. Kapitał ten nie stanowi bowiem jakiegoś niezależnego od człowieka bytu, pozostając ucieleśniony w swym właścicielu, nie dając się od niego oddzielić, stanowi wielkość jedynie do niego dodawaną [Kunasz 2004].

Z kolei kapitał ludzki w skali gospodarki to zasób wiedzy, umiejętności, zdrowia i energii zawarty w społeczeństwie, który może być źródłem sukcesu kraju i jego przewagi nad innymi. Z definicji tej wynika, że państwo poprzez działania w różnych dziedzinach gospodarki ma decydujący wpływ na poziom i rozwój kapitału ludzkiego w skali kraju. Należy tu wyróżnić kilka obszarów działania państwa bezpośrednio lub w sposób pośredni wpływających na kształtowanie kapitału ludzkiego: politykę edukacyjną, ochronę zdrowia, politykę społeczną, politykę rynku pracy, politykę naukową [Czajka 2011, s. 33–42]. Państwo, aby się rozwijać musi przeznaczać znaczne środki na kształcenie społeczeństwa i inne dziedziny związane z podnoszeniem poziomu kapitału ludzkiego. Ilość i jakość tego kapitału decyduje o możliwościach i perspektywach rozwojowych. Na jakość tego na poziomie makro wpływają między innymi takie czynniki, jak: kształcenie otrzymywane z istniejącego systemu edukacji narodowej (różne poziomy), doskonalenie zawodowe oraz doświadczenie zdobywane w czasie pracy, działania w zakresie kształcenia ciągłego dorosłych, usługi w zakresie ochrony zdrowia wpływające na długość życia, sprawność fizyczną i skłonność ludzi do intensywnego działania, migracje ludności, badania naukowe, zwłaszcza te odnoszące się do jakości kapitału, jakości życia, zdrowia moralnego społeczeństwa [Król, Ludwiczynski 2006, s. 112].

Akumulacja tego kapitału odbywa się poprzez odpowiednie działania zwiększające zasób wiedzy i umiejętności ucieleśnionych w ludziach, określanych jako inwestycje w kapitał ludzki. Do najważniejszych z nich zalicza się [Domański 1993, s. 20]:

- wydatki na ochronę zdrowia wpływające na długość życia, siłę, witalność i wigor ludzi,
- szkolenia w pracy zawodowej,
- formalne kształcenie na wszystkich szczeblach edukacji,
- studia dla dorosłych,
- migracje ludności, których celem jest znalezienie nowej pracy,
- poszukiwanie informacji o sytuacji ekonomicznej firm i perspektywach zawodowych,
- badania naukowe, w wyniku których poszerza się wiedzę i możliwości jej zastosowania.

Inwestycje te można rozpatrywać na poziomie makro- i mikroekonomicznym. Wśród nich szczególne miejsce zajmują inwestycje związane z edukacją, ochroną zdrowia, wydatki na badania i rozwój oraz szkolenia pracowników. Działania te zwiększają zasób kapitału ludzkiego, a ich efekty, choć często trudno mierzalne, są widoczne. Na przykład wydatki na ochronę zdrowia, niejednokrotnie traktowane w kategoriach kosztów, zajmują bardzo ważne miejsce wśród wymienionych inwestycji. Wynika to z faktu, że oprócz wiedzy i umiejętności, zdrowie traktowane jest jako główny składnik kapitału ludzkiego [Łukasiewicz 2009, s. 25]. Z kolei inwestycyjny charakter wydatków publicznych oraz prywatnych na szeroko rozumianą edukację przejawia się w korzyściach, jakie jednostki uzyskują z poniesionego wcześniej wysiłku edukacyjnego [Łukasiewicz 2009, s. 27], czego wyrazem jest między innymi uzyskiwanie wyższego poziomu wynagrodzenia. Są to korzyści wymierne, ale istnieją także inne, których nie da się wyrazić w formie pieniężnej, jak chociażby: podniesienie wartości czasu wolnego, podniesienie świadomości zdrowego trybu życia, czy większa dbałość o rozwój dzieci. Ponadto, jednostki z wyższym poziomem wykształcenia dokonują lepszych wyborów dóbr konsumpcyjnych, lepiej znają przepisy prawne, podejmują trafniejsze decyzje dotyczące ich życia [Łukasiewicz 2009, s. 38]. Korzyści czerpią nie tylko osoby z wyższym poziomem wykształcenia, lecz także inni członkowie społeczeństwa, którzy przejmują niektóre wzorce. Korzyści wynikające z inwestycji w rozwój kapitału ludzkiego znajdują także swoje uzasadnienie w przypadku wyjaśniania zjawisk zachodzących na rynku pracy, takich jak: niższy przyrost dochodów wśród pracowników starszych czy słabiej wykształconych, stabilność zatrudnienia w zależności od poziomu wykształcenia, większa mobilność ludzi młodych, niższa stopa bezrobocia wśród osób z wykształceniem wyższym. Wzrost poziomu kapitału ludzkiego w długim okresie wpływa w wymierny sposób na przekształcenia społeczeństw. Ponadto istnieje silny związek między inwestowaniem w kapitał

ludzki a przekształceniami społeczno-gospodarczymi kraju, gdyż wyższy poziom kapitału ludzkiego jednostek sprzyja absorpcji przez gospodarkę nowoczesnych technologii i rozwiązań organizacyjnych, zapewniając wzrost gospodarczy i w rezultacie także rozwój społeczny [<http://www.ipo.pl>].

Z uwagi na duże znaczenie kapitału ludzkiego dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, nakłady na szeroko rozumianą edukację, ochronę zdrowia i środowisko należy traktować jako inwestycje niezbędne. Wydatki ponoszone na wzrost jakości kapitału ludzkiego nie powinny być traktowane jako wydatki konsumpcyjne, tylko zdecydowanie inwestycyjne.

CEL I METODY BADAŃ

Celem przeprowadzonych badań była ocena poziomu inwestycji w rozwój i kształtowanie kapitału ludzkiego w budżecie województwa świętokrzyskiego w latach 2009–2011. W tym celu w opracowaniu przeprowadzono analizę porównawczą wydatków budżetu województwa świętokrzyskiego związanych z kształtowaniem kapitału ludzkiego. Źródłem informacji były dane statystyczne pozyskane z Banku Danych Lokalnych GUS. Do pomiaru poziomu inwestycji w rozwój kapitału ludzkiego w budżecie województwa świętokrzyskiego posłużono się następującymi wskaźnikami: wydatkami budżetu województwa ogółem na 1 mieszkańca, wydatkami budżetu województwa na oświatę i edukację w przeliczeniu na 1 mieszkańca, wydatkami budżetu województwa na kulturę fizyczną i sport w przeliczeniu na 1 mieszkańca, wydatkami na ochronę zdrowia w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

WYNIKI BADAŃ

W tabeli 1 przedstawiono wydatki ogółem oraz wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w budżecie województwa świętokrzyskiego w latach 2009–2011. Wydatki województwa świętokrzyskiego w ciągu badanego okresu miały jednolitą tendencję malejącą. Ich wartość zmniejszyła się w 2011 roku w stosunku do 2009 roku z 754 335 148,66 do 529 607 027,79 zł, tj. o 31,2%. Również wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca charakteryzowała tendencja malejąca. Ich wartość w 2011 roku w stosunku do 2009 roku zmniejszyła się o 29,8%.

Głównym zadaniem województw samorządowych w zakresie edukacji publicznej jest zakładanie i prowadzenie publicznych placówek kształcenia i doskonalenia nauczycieli, bibliotek pedagogicznych oraz wybranych szkół o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym. Zadania te nie są nadmiernie rozbudowane, biorąc pod uwagę zakres zadań innych jednostek samorządowych w tym

TABELA 1. Wydatki budżetu województwa

Wyszczególnienie	Lata			Dynamika [%]	
	2009	2010	2011	2010/ /2009	2011/ /2010
Wydatki ogółem [zł]	754 335 148,66	560 902 503,14	529 607 027,79	25,6	5,6
Wydatki ogółem na 1 mieszkańca [zł]	593,40	436,57	413,72	26,4	5,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, www.stat.gov.pl (data dostępu: wrzesień 2014).

obszarze, jednak niewątpliwie również wpływają na kształtowanie się kapitału ludzkiego regionu. Polityka edukacyjna i inwestycje w obszarze oświaty i edukacji mają kluczowe znaczenie w kształtowaniu kapitału ludzkiego. W tabeli 2 przedstawiono wydatki budżetu województwa na zadania związane z oświatą i wychowaniem.

TABELA 2. Wydatki na oświatę i edukację w budżecie województwa świętokrzyskiego

Wyszczególnienie	Lata			Dynamika [%]	
	2009	2010	2011	2010/ /2009	2011/ /2010
Wydatki na oświatę i wychowanie ogółem [zł]	47580 632,07	25226731,65	27750894,68	47,0	10,0
Wydatki na oświatę i wychowanie na 1 mieszkańca [zł]	37,43	19,63	21,68	47,5	10,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, www.stat.gov.pl (data dostępu: wrzesień 2014).

Wydatki budżetu województwa świętokrzyskiego na zadania z zakresu oświaty i wychowania wykazywały w ujęciu nominalnym w badanym okresie tendencję malejącą. Najniższą wartość tych wydatków zaobserwowano w 2010 roku, a najwyższą w 2009. Wydatki ogółem w tym dziale zmniejszyły swoją wartość z 47 580 632,07 zł w 2009 roku do 27 75 0894,68 zł w 2011 roku, czyli o 41,7%. W województwie świętokrzyskim w 2010 roku wydatkowano o 47,0% mniej środków finansowych na zadania z zakresu oświaty i wychowania niż w 2009 roku, a w 2011 roku ich wartość zwiększyła się o 10,0% w stosunku do 2010 roku. Biorąc pod uwagę wydatki na oświatę i wychowanie w przeliczeniu na 1 mieszkańca, można zauważyć podobną tendencję – wartość tych wydatków zmniejszyła się w 2010 roku w stosunku do 2009 roku aż o 47,5%, po czym w 2011 roku zaobserwowano ich wzrost o 10,4% w stosunku do roku poprzedniego. Porównując województwo świętokrzyskie do jednego z najlepiej rozwiniętych regionów w kraju

– województwa mazowieckiego, należy zauważyć, że w regionie mazowieckim łączna wartość wydatków na zadania z zakresu oświaty i wychowania była wyższa i w 2009 roku wyniosła 176 404 801,26 zł, w 2010 roku 116 497 482,42 zł, a w 2011 roku 123 735 989,54 zł. Biorąc pod uwagę wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca, były to wartości zbliżone do wydatków w regionie świętokrzyskim: w 2009 roku – 33,78 zł, w 2010 roku – 22,22 zł, w 2011 roku – 23,41 zł. Porównując region świętokrzyski z regionem podkarpackim, który jest jednym z najuboższych regionów w kraju, należy stwierdzić, że wydatki w analizowanym okresie w zakresie zadań związanych z oświatą i wychowaniem w województwie podkarpackim w 2009 roku były niższe niż w regionie świętokrzyskim, a w latach 2010–2011 znacznie wyższe. Wydatki te w regionie podkarpackim wyniosły w przeliczeniu na 1 mieszkańca: w 2009 roku – 35,08 zł, w 2010 roku – 28,34 zł i w 2011 roku – 29,35 zł.

W ramach różnych form inwestycji w kapitał ludzki ważne miejsce zajmują inwestycje związane z ochroną zdrowia, dlatego analizując budżet województwa świętokrzyskiego wzięto pod uwagę wydatki w dziale kultura fizyczna i sport oraz wydatki na ochroną zdrowia (tab. 3 i 4). Podczas analizy wydatków na kulturę fizyczną i sport uwzględniono, z powodu braku dostępnych danych dotyczących późniejszego okresu, dane dotyczące lat 2009–2010.

TABELA 3. Wydatki budżetu województwa świętokrzyskiego na kulturę fizyczną i sport

Wyszczególnienie	Lata			Dynamika [%]	
	2009	2010	2011	2010/ /2009	2011/ /2010
Wydatki na kulturę fizyczną i sport [zł]	24 593 366,07	7 983 267,31	-	67,5	-
Wydatki na kulturę fizyczną i sport na 1 mieszkańca [zł]	19,35	6,21	-	67,9	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, www.stat.gov.pl (data dostępu: wrzesień 2014).

Na podstawie danych zamieszczonych w tabeli 3 można zauważyć, że w latach 2009–2010 wydatki na zadania związane z kulturą fizyczną i sportem znacznie zmalały. Ich wartość w 2010 roku w stosunku do 2009 roku obniżyła się aż o 67,5%, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca o 67,9%. Porównując województwo świętokrzyskie do regionu mazowieckiego należy zauważyć, że wydatki te w regionie mazowieckim były znacznie niższe niż w województwie świętokrzyskim i wyniosły odpowiednio w 2009 roku 7,42 zł, a w 2010 roku 2,90 zł. W województwie podkarpackim natomiast w 2009 roku było to 7,52 zł i 4,62 zł w 2010 roku.

Ochrona zdrowia i wydatki z nią związane w zasadniczy sposób wpływają na stan i jakość kapitału ludzkiego. Poziom, zakres, dostępność usług medycznych, inwestycje w ochronę zdrowia rzutują na kondycję fizyczną i psychiczną społeczeństwa, które określają zdolność do pracy, a w konsekwencji wykorzystanie kapitału ludzkiego. W tabeli 4 przedstawiono wydatki województwa świętokrzyskiego związane z tym działem.

TABELA 4. Wydatki na ochronę zdrowia w budżecie województwa świętokrzyskiego

Wyszczególnienie	Lata			Dynamika [%]	
	2009	2010	2011	2010/ /2009	2011/ /2010
Wydatki na ochronę zdrowia ogółem [zł]	69 095 067,63	35 907 230,31	28 405 385,60	48,0	20,9
Wydatki na ochronę zdrowia na 1 mieszkańca [zł]	54,35	27,95	22,19	48,6	20,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, www.stat.gov.pl (data dostępu: wrzesień 2014).

Biorąc pod uwagę dane przedstawione w tabeli 4 należy zauważyć, że wydatki związane z ochroną zdrowia w budżecie województwa świętokrzyskiego miały tendencję malejącą. W regionie tym na ochronę zdrowia wydatkowano w 2011 roku 28 405 385,60 zł i było to o 58,9% mniej niż w 2009 roku, przy czym największy spadek wydatków na ochronę zdrowia odnotowano w 2010 roku (o 48,0% w stosunku do 2009 roku). Dalsze obniżenie wydatków nastąpiło w 2011 roku (o 20,9% w stosunku do roku poprzedniego). Analogicznie do zmniejszenia się wydatków ogółem zmniejszyła się również wartość wydatków na ochronę zdrowia w przeliczeniu na 1 mieszkańca. O ile w 2009 roku było to 54,35 zł na 1 mieszkańca, to w 2011 roku kwota ta zmniejszyła się w stosunku do 2009 roku o 32,16 zł, czyli o 60,0%.

Porównując wydatki na ochronę zdrowia w województwie świętokrzyskim do województwa mazowieckiego należy stwierdzić, że wydatki w tym obszarze w regionie mazowieckim były wyższe i wyniosły w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2009 roku 66,22 zł, w 2010 roku 26,91 zł i w 2011 roku 28,32 zł. Porównując natomiast region świętokrzyski do regionu podkarpackiego stwierdzono, że wydatki na ochronę zdrowia w regionie świętokrzyskim były znacznie wyższe. W województwie podkarpackim w przeliczeniu na 1 mieszkańca wydano w 2009 roku 18,09 zł, w 2010 roku 9,19 zł, a w 2011 roku 13,90 zł.

Biorąc pod uwagę udział poszczególnych grup wydatków w wydatkach ogółem województwa świętokrzyskiego można zauważyć, że zarówno wydatki na oświatę i wychowanie, wydatki na kulturę fizyczną i sport, jak również wydatki

na ochronę zdrowia stanowiły niewielką część wydatków ogółem budżetu województwa świętokrzyskiego. Spośród analizowanych grup, to wydatki związane z ochroną zdrowia miały największy udział w wydatkach ogółem, następnie były to wydatki na oświatę i wychowanie, a w dalszej kolejności wydatki na kulturę fizyczną i sport. Udział wydatków na oświatę i wychowanie w 2011 roku stanowił 5,2% wydatków ogółem i zmniejszył się w stosunku do 2009 roku o 1,1%. Udział wydatków na kulturę fizyczną i sport w wydatkach ogółem regionu był bardzo niski: w 2009 roku było to 3,3%, a w 2010 roku 1,4%. Udział wydatków na ochronę zdrowia charakteryzowała tendencja malejąca. Ich udział w wydatkach ogółem wyniósł w 2009 roku 9,2%, a w 2011 roku zmniejszył się o 3,8 p.p. i wyniósł 5,4%.

Porównując udział analizowanych trzech grup wydatków regionu świętokrzyskiego do województwa mazowieckiego i podkarpackiego, jako województw o najwyższym i najniższym poziomie rozwoju (tab. 5), należy zauważyć, że w regionie świętokrzyskim i mazowieckim największy udział w wydatkach, spośród tych trzech analizowanych grup mają wydatki na ochronę zdrowia, następnie wydatki związane z oświatą i wychowaniem, a w dalszej kolejności związane z kulturą fizyczną i sportem. W regionie podkarpackim natomiast największy udział spośród analizowanych grup wydatków miały te związane z oświatą i wychowaniem, a następnie z ochroną zdrowia. Udział wydatków na ochronę

TABELA 5. Udział poszczególnych grup wydatków w wydatkach ogółem budżetów województw świętokrzyskiego, podkarpackiego i mazowieckiego [%]

Wyszczególnienie	Lata		
	2009	2010	2011
Województwo świętokrzyskie			
Wydatki na oświatę i wychowanie	6,3	4,5	5,2
Wydatki na kulturę fizyczną i sport	3,3	1,4	-
Wydatki na ochronę zdrowia	9,2	6,4	5,4
Województwo mazowieckie			
Wydatki na oświatę i wychowanie	5,4	4,7	4,8
Wydatki na kulturę fizyczną i sport	1,2	0,6	-
Wydatki na ochronę zdrowia	10,6	5,6	5,8
Województwo podkarpackie			
Wydatki na oświatę i wychowanie	6,4	6,2	6,5
Wydatki na kulturę fizyczną i sport	1,4	1,0	-
Wydatki na ochronę zdrowia	3,3	3,1	3,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, www.stat.gov.pl (data dostępu: wrzesień 2014).

zdrowia w wydatkach ogółem województwa podkarpackiego był znacznie niższy niż w pozostałych regionach. W 2009 roku udział tej grupy wydatków był niższy w stosunku do regionu świętokrzyskiego o 5,9%, w 2010 o 3,3%, a w 2011 roku o 2,3%

WNIOSKI

W opracowaniu dokonano oceny poziomu wydatków związanych z inwestycjami w rozwój kapitału ludzkiego w budżecie regionu świętokrzyskiego w latach 2009–2011. Na podstawie przeprowadzonych badań sformułowano następujące wnioski:

1. Poziom wydatków związanych z oświatą i wychowaniem, kulturą fizyczną i sportem oraz ochroną zdrowia w budżecie województwa świętokrzyskiego systematycznie obniżał się, co oznacza, że coraz mniej środków w budżecie województwa przeznaczonych jest na działania związane z rozwojem kapitału ludzkiego.
2. Porównując wydatki na oświatę i edukację w regionie świętokrzyskim do regionu mazowieckiego i podkarpackiego stwierdzono, że wydatki te w regionie świętokrzyskim miały najniższy poziom spośród analizowanych.
3. Poziom wydatków związanych z ochroną zdrowia w województwie świętokrzyskim w przeliczeniu na 1 mieszkańca w porównaniu do regionu mazowieckiego był niższy we wszystkich analizowanych latach i znacznie wyższy niż w regionie podkarpackim.
4. Udział wydatków związanych z oświatą i edukacją, kulturą fizyczną i sportem oraz z ochroną zdrowia w budżecie województwa jest niski.
5. Niski poziom wydatków w analizowanych obszarach i tendencja malejąca odnosząca się do ich poziomu są niepokojącym zjawiskiem z punktu widzenia rozwoju regionu, niekorzystnych trendów demograficznych w województwie i rozwoju kapitału ludzkiego.

Spis literatury

- BECKER G.S. 1975: Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education, Second Edition, NBER, Massachusetts, US.
- DOMAŃSKI R.S. 1993: Kapitał ludzki i wzrost gospodarczy, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- CZAJKA Z. 2011: Gospodarowanie kapitałem ludzkim, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.
- <http://www.ipo.pl>

- KRÓL H., LUDWICZYŃSKI A. 2006: Zarządzanie zasobami ludzkimi. Tworzenie kapitału ludzkiego organizacji, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- KUNASZ M., MANIKOWSKI A., PSYK A. 2004: Teoria kapitału ludzkiego na tle dorobku myśli ekonomicznej, [w:] Unifikacja gospodarek europejskich: Szanse i zagrożenia, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- ŁUKASIEWICZ G. 2009: Kapitał ludzki organizacji. Pomiar i sprawozdawczość, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- MAKOWSKI K. 2000: Kapitał ludzki w skali mikroekonomicznej, Monografie i Opracowania SGH 470, s. 7–37.
- SCHULTZ T.W. 1978: Investment in Human Capital, [w:] Domański S.R. 1993: Kapitał ludzki i wzrost gospodarczy, Wydawnictwo PWN, Warszawa.
- ROSZKOWSKA S. 2013: Kapitał ludzki a wzrost gospodarczy w Polsce, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- SCHULTZ T.W. 1991: Investing in People: The Economics of Population Quality, [w:] Fitz-Enz J., 2001: Rentowność inwestycji w kapitał ludzki, Oficyna Ekonomiczna, Kraków.

THE ROLE OF INVESTMENT IN HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT OF THE ŚWIĘTOKRZYSKIE VOIVODESHIP BUDGET

Abstract. These days, human capital is becoming one of the key factors of socio-economic development. The state, through actions and investments in a variety of areas of the economy, has a decisive impact on the level, development and shaping of human capital. The size and quality of the capital can principally be increased by the increase in outlays in the areas that influence it. The aim of the study is to show how the level of investments affects the development and shaping of human capital in the budget of the Świętokrzyskie voivodeship in 2009–2011. In the study, expenditures for such areas as education and upbringing, physical culture and sports and health protection in the Świętokrzyskie voivodeship have been analysed. It was found that the share of expenditures connected with the shaping of human capital in the budget of the Świętokrzyskie voivodeship is low, and the level of these expenditures became consistently lower and lower in the period under analysis. The low level of the analysed expenditures and unfavourable downward trend do not positively contribute to the development of human capital.

Key words: human capital, development, investments in human capital

